

איתור עצירים

המשפט הצבאי החל בשטחים קובע בסעיף 78 א(ב) לצו בדבר הוראות ביטחון: "נעצר אדם, תימסר ללא שיהיו ידיעה על מעצרו ומקום המצאו לאדם הקרוב, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור".² עוד נאמר באותו צו: "לבקשתו של העצור תימסר הודעה כאמור בסעיף קטן (ב) גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו".³ במקרים רבים משפחות העצירים אינן יודעות על עצם מעצר קרוביהן, או על המקום אליו נלקחו. מעבר לדאגה המתלווה לאי-הוודאות באשר למקום הימצאו של בן המשפחה, והפרת החובה החוקית למסור מידע זה למשפחות, פוגם הדבר ביכולתן של המשפחות לשכור עורך-דין שייצג את קרוביהן העצורים. יתרה מזו, גם במקרים בהם נמסרה לבני משפחתו של העצור הודעה על מעצרו ומקום הימצאו, בולטת התופעה בחריפות, כיוון שרבים מן העצירים מועברים ממתקן כליאה אחד למישנהו מבלי לעדכן את בני משפחותיהם. לפיכך, מרבה המוקד לעסוק גם באיתור חוזר של עצירים שמקום מעצרם הראשוני אותר. מאז הקמתו ביולי 1988 ועד סוף יוני 1991, הופנו אל המוקד 783 בקשות לאיתור עצירים, שהן 34.1% מכלל התלונות שהתקבלו במוקד.

בתחילת אוגוסט 1989 הגישו בני משפחותיהם של שלושה עצירים, באמצעות עו"ד סיימון מהאגודה לזכויות האזרח בישראל, עתירה לבית הדין הגבוה לצדק על אי מתן הודעות על דבר ומקום המעצר של עצירים תושבי השטחים המוחזקים על-ידי כוחות צה"ל. על-פי עדויות העותרים, הם לא קיבלו כל הודעה טלפונית, גלויה, מברק או כל הודעה אחרת, בדבר מעצר בני משפחתם, וניזונו משמועות בלבד באשר למיתקן הכליאה שהועברו אליו.⁴

יומיים לפני מועד הדיון בעתירה בבג"צ, הודיע מפקד כוחות צה"ל באיו"ש על נהלים חדשים בדבר הודעה למשפחות על דבר ומקום המעצר.

2. צו בדבר הוראות ביטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378)

תש"ל-1970, סעיף 78.

3. שם, סעיף 78 א(ג).

4. בג"צ 670/89.

5. פסק-הדין בבג"צ 670/89.

עיקרי הנהלים החדשים, כפי שהוצגו על-ידי פרקליטות המדינה, הם:

א. נקבעה שיטת דיווח בין מתקני הכליאה השונים לבין מרכז שליטה (משל"ט), שבו רוכז המידע בדבר מעצרים ותנועות עצירים במיתקני הכליאה השונים. מרכז השליטה הופקד על מסירת דיווח יומי בדבר מצבת העצירים, בין היתר גם למושלים הצבאיים בנפות השונות.

ב. נקבע נוהל לפיו תינתן לכל עצור המגיע למיתקן כליאה גלוית דואר, על-מנת שיכתוב לבני משפחתו ויודיע להם על מקום הימצאו.

ג. בפועל, בנוסף על כל אלה, יפורסמו בנפות המינהל האזרחי מדי יום גם רשימות העצירים שנמצאו במיתקני השהיה שבנפות באותה עת.

על-פי הנהלים החדשים אמורות להיות לות יום-יום במשרדי המינהל האזרחי רשימות מפורטות של כל העצירים, כולל אלה הכלואים מחוץ לנפה. הרשימה, שתהיה מוגנת מפני תלישה, תעודכן ותציין את שינוי מיקומם ולאיה כלא הועברו.

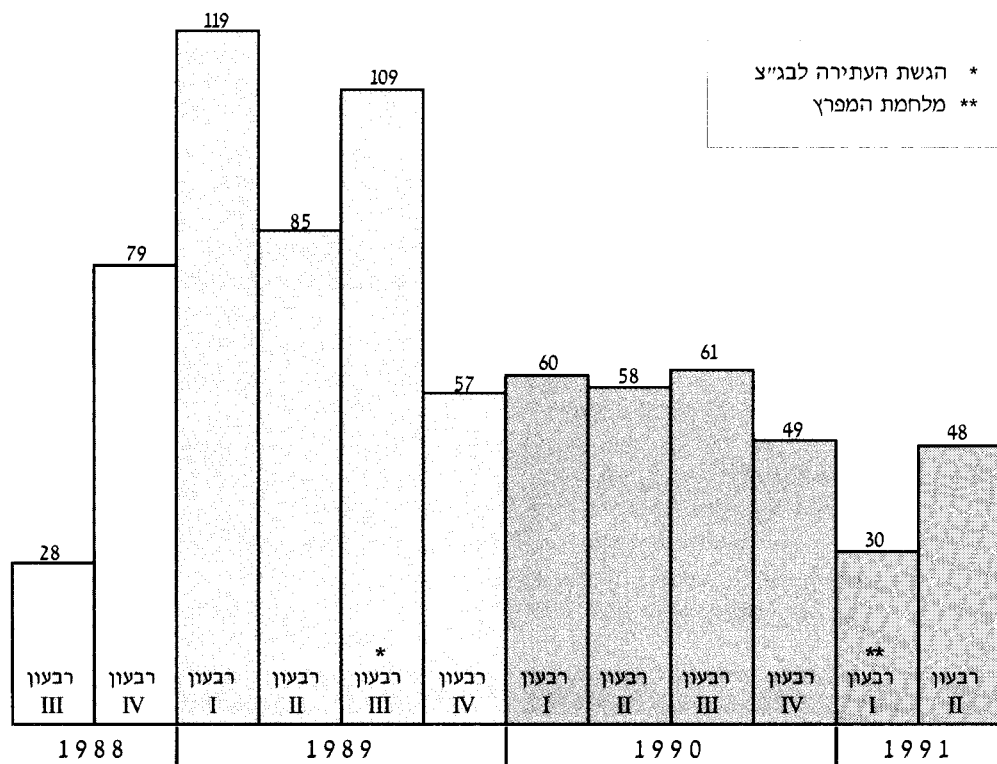
ביום 21.11.89 קבעו שופטי בית המשפט העליון כי הנהלים החדשים מניחים את הדעת ועל כן דחו את העתירה. בפסק-הדין כתב המשנה לנשיא בית המשפט, השופט מ. אלון:⁵

חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר, כדת וכדין, על ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו ומקום מעצרו לידיעת קרוביו, למען ידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור, וכיצד ניתן להושיט לו את העזרה הדרושה לו כדי להגן על חרותו. זכות זו זכות טבעית היא ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו.

אולם גם לאחר הוצאת הנהלים החדשים לא נפתרה הבעיה לחלוטין ובקשות לאיתור עצירים ממשיכות להגיע למוקד, אם כי במספרים קטנים יותר, כפי שמראה הגרף בעמוד הבא.

בבדיקה של רשימות העצירים במשרדי המימשל בבית לחם שקיימו נציגי המוקד ב-26.4.91, נמצאו על הלוח ארבע רשימות שמיות, מהתאריכים 11.1.91;

בקשות לאיתור עצירים שהופנו למוקד [יולי 1988 - יוני 1991]

אנשי המוקד מעידים שבכל מגעיהם עם המשל"ט (מרכז השליטה של צה"ל) התרשמו מנכונות לבוא לעזרתם. ירידה ניכרת בממוצע הזמן הנדרש למשל"ט לאיתור העצירים חלה לא בעקבות הבג"צ, אלא דווקא שנה מאוחר יותר, ברבע האחרון של שנת 1990. זאת, ככל הנראה, מהתייעלות המיחשוב ועידכון הנתונים.

4.2.91; 7.2.91 ו-8.3.91. כלומר, הרשימה המעודכנת ביותר היתה בת למעלה מחודש וחצי. בבדיקה שערכו נציגי המוקד במימשל ברמאללה ב-2.5.91, נמצא הלוח מסודר ומעודכן הרבה יותר: הרשימה האחרונה היתה מה-1.5.91, כמו כן היתה על הלוח רשימה מן ה-26.4.91, של עצירים שהועברו לדהריה.